

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Montaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts; -l' any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. l' any.

Any VIII

Barcelona 6 Juny de 1914

Núm. 344

SUMARI

En Minguíjón a Barcelona.-Evolució del jaumisme?, per JAUME BOSACOMA.

Temps de selecció, per B.

Notes per un ensaig de Pedagogia científica, per JOAN CAPÓ.

Desvetllament jaumi? II.

Histories extraordinaries d'Edgar A. Poe.-Ombra, per C. R. B. trad.

Les necessitats de l'ensenyança primària davant l'Estat i la Mancomunitat de Catalunya, (*Discurs pronunciat a la Festa Escolar anyat de Castellserà*) per F. JOVÉ I VERGÉS.

Renunciament i Mort, (*dels 60 als 89 anys de la vida de Miquel-Angel Buonarroti, o siga de l'any 1535 al 1564*) per JOSEP LLEONART.

De doctrina estètica.-De la bellesa, II *Fonts humanes de producció de bellesa natural*, per MARTÍ CASANOVAS.

Vivint les doctrines pedagògiques de la doctora Montessori, per MERCÉ CLIMENT.

Documents parlamentaris.-El debat del Marroc al Congrés, (*Discurs pronunciat per En Francesc Cambó, el dia 20 de Maig de 1914.*) Acabament.

De la premsa

El Pas de les Hores, per J. MORATÓ.

En premsa

LA MERLA

per JOSEP LLEONART

Biblioteca "Illes d'Or"

En Minguíjón a Barcelona

¿Evolució del jaumisme?

La conferència que el Dr. Minguíjón donà darrerament al «Círcol Tradicionalista» de Barcelona mereix ésser comentada pels qui es preocupen del desenrotllament de la política catalana, per revelar que entre els jaumins pren estat d'opinió l'anhel de corregir vells procediments seguits per la part més cridanera del partit i que era la que fins ara s'imposava. Feia temps que en l'element més sà i intel·lectual s'hi notava una saludable reacció i mantes vegades havia guspirejat ja la divisió, que es traslluia a pesar de totes les disciplines, existent entre els turbulents i els moderats, entre els qui preferien l'esterilitat d'unes energies malaguanyades i els qui, no obstant llur partidisme, volien aportar son esforç a l'obra nacional.

Els últims escarments alligonaren a un major nombre i llavors als partidaris de la segona tendència els semblà el moment oportú d'exterioritzar-la i cristallitzar-la. Per a aconseguir-ho, coneixedors de l'idiosincrasia dels seus correligionaris, anaren a cercar una personalitat de fóra—d'un talent i d'una erudició no molt comuns, per cert—la qual, dins del tradicionalisme polític, havia sorgit de bell nou predicant orientacions semblants i el convidaren a donar una conferència a Barcelona, voltant la seva vinguda d'una auriola de prestigis i d'unes lloances, tal volta exagerades, però excusables si s'atén a l'interés que tenien en donar el major relleu possible a la personalitat del conferenciant a fi de comptar amb una base ben ferma on assentar-hi actuacions futures.

Les paraules del Dr. Minguíjón van totes adreçades a un sol fi, al que hi arriba per gradacions i fina tàctica, sintetitzant-lo en aquestes paraules amb les quals acaba la seva conferència: «No feu com aquests que diuen esperar arma al

braç que toqui l'hora en el rellotge de la Providència.—Però quin rellotge és aquest?—pregunto jo.—¿Perquè s'espera que toqui l'hora?—Si l'hora està tocant desde el principi dels temps, si això és cosa de cada dia, de cada mes, de cada any, de tot moment.—¿Que féu amb l'arma al braç mentres tots els altres en el món estan lluitant continuament, mentres els altres estan diàriament, sostenint un combat còs a còs?... La lluita la tenim d'entaular, està entaulada ja, a casa, en nostra societat, en el Municipi, en la nació, per tot arreu...»

Per a arribar a aquesta esperançadora conclusió sosté un veritable equilibri a fi de coordinar voluntats, i així admet la intransigència quan s'estigui en plena possessió de la veritat, després d'haver condemnat magistralment la violència amb cites d'innombrables Sants i Doctors, començant per Tertulià qui ja en els primers sigles de l'Església deia que no és propi de la Religió forçar a la Religió; demostratives totes elles que la Església ha conquerit moltes més victòries per la persuasió que no per la força i donant sempre a totes les campanyes un sentit d'atracció i no de repulsió; teories aquestes ben diferents de les que entusiasmen a molts dels seus correligionaris catalans, en el temperament i educació política dels quals hi encaixen millor les campanyes virulentes de certs setmanaris, els exabruptes de qualche ex-diputat o els desfogaments ridícols dels qui peregrinaren per a anar a saludar al representant de la legitimitat dinàstica per ells defensada, de la qual, i de son representant, cal ésser remarcat—per ésser, també; element fonamental de les noves orientacions—que en tot el curs de la llarga conferència no els anomena ni al·ludeix una sola vegada.

Ultra aquesta part de crítica i rectificació de procediments que preconitza, hi ha en la conferència del docte catedràtic çaragoçà quelcom sobre el que volem fixar l'atenció.

Diu en Minguijón que així com la nació i el municipi tenen el seu territori, també l'hauria de tenir la família, com a base de permanència, o sigui proclama el sistema de la propietat familiar inviolable, conegut pel nom de *Homestead*, nascut i vigent en varis estats de la confederació Nort-Americana i defensat, entre altres, per Lemire i Pascal. Però tal com l'exposa, sense explicacions, apar un sistema de propietat amortitzada, talment com les antigues vinculacions que llevaven a la propietat el moviment que és font de riquesa i als bens l'aptitud convenient per a la normal i regular circulació.

En aquest punt—com en tants altres s'ha pogut dir—hem de fer recalcar com idees portades de fóra semblen noves a molts de nostres compatriotes i ens són dites com si fossin insospitades, quan en la nostra constitució social les tenim, no en teoria, sinó portades a la pràctica, viscudes i estimades pel nostre poble.

Precisament les costums jurídiques catalanes, font principalíssima del nostre dret, han donat a la propietat nostrada aquesta estabilitat que vol En Minguijón, no obstant i que la nostra legislació es caracteritza per un pregon respecte a la llibertat, essent admirable la facilitat amb que nostres avantpassats contractaven i manifestant-se, sobretot, aquesta llibertat, en les facultats atribuïdes al pare de família en la ordenació dels capítols matrimonials i disposicions testamentaries.

Amb tot i aqueixa llibertat civil, la família catalana és un vincle que's perpetua en la successió dels temps, mercès a l'institució de l'*hereu* que el seny català establí en les costums jurídiques, amb la que l'instituit *hereu* surt favorit en perjudici, com de primer antuvi sembla, dels demás l·legitimaris als qui no's distribueix l'herència, però, com diu molt bé el Dr. Trias i Giró, aquesta

distribució hauria disolt la família mentre que així aquesta perdura en les gèneres vinentes, ja que l'*hereu*, ensems, tampoc és lliure, sofreix un fideicomis que manté el patrimoni familiar sense menyspreu de la llibertat i sense caure en els inconvenients econòmics que, amb força raó, s'atribueixen a les vinculacions. Aquesta idea de l'estabilitat de la família catalana es troba tant en la agrícola, mitjantçant la propietat immoble, com en l'industrial amb la perpetuitat dels establiments i industries. I d'aquesta adaptació, d'aquest precedent del nostre antic i notable Dret familiar, amb les modernes teories del *Homestead*, cap referencia en fa el senyor Minguijón al defensar-les.

Parlant a un dels estols més partidistes de la política espanyola, en Minguijón blasma de la política, sobretot de la de comités, directoris, còrcols i partits — que és quasi l'únic que sab fer el jaumisme — i diu que cal anar a l'anorreament de tota professió política i encomanar les funcions socials que l'Estat delega en els seus funcionaris, als propietaris rurals; fórmula que podria ésser acceptable en una rudimentaria organització social, semblant a la del patriarcat, però que no's pot admetre en la complexa organització dels Estats moderns i amb els complicats engranatges que intervenen en el funcionament de les seves importantíssimes funcions polítiques, les quals exigeixen, no l'anul·lació dels polítics, sinó, pel contrari, homes aptes i aciençats en el Dret polític, qui de la funció política en facin una professió o al menys una part important de la seva instrucció, si en ella volen esmerçar part de llurs energies. El que s'ha de conseguir és la depuració de la política, que els homes que la dirigeixen siguin honrats i en el seu servei hi busquin el bé general i no el lucre particular, però mai confiar l'exercici de funcions polítiques a gent inepte e indocumentada per a aquests afers trascendentals; com exemples hem vist del perjudicial que són als interessos dels pobles, certs propietaris rurals qui

en les corporacions d'on formen part volen entendre en tot, sense saber-ne un borrall. La política, com art de governar als pobles, exigeix homes qui la serveixin, talment com la religió necessita sacerdots dedicats al seu servei.

El Sr. Minguijón incorre, també, en el tòpic tan jaumista de vincular totes les glories passades que retreu, tota la sava i les energies latents en les que per a l'avenir esperança, en el Tradicionalisme, com si aquest fós l'únic principi vital de tota la grandesa passada i futura d'Espanya i encara amb l'agravament de referir-la al tradicionalisme del partit jaumista; quan l'influència que ell atribueix al tradicionalisme és deguda a les institucions cristianes, a les màximes i principis de la Iglesia de Crist, que el mateix poden trobar-se en el tradicionalisme que en altres sistemes o doctrines informades de les mateixes idees-mares del Catolicisme, tal com succeïa en la vida de la corona Catalana-Aragonesa en temps de l'alt Rei En Jaume i altres monarques de la Confederació.

En les fonts del Tradicionalisme s'abeura en Minguijón per a copçar energies mai fallides i empleiar-les en salvadores actuacions; fonts que amb més justesa, i sense temor a equívocs, deurien anomenar-se cristianes. Però, no saltres, cristians i catalans, alhora que ens abeuem en les inagotables fonts del Catolicisme, ho fem també en les fonts perlejants del Nacionalisme de corrents vivificadores que desvetllen el sentiment de la Raça tan de temps adormida.

A pesar d'ésser el Nacionalisme la cosa més viva de Catalunya, l'eix al voltant del qual giravolta el nostre actual moviment polític i que ha obligat a incorporar a tots els estols de la política espanyola les solucions regionalistes, En Minguijón per res esmenta aquest nostre intens moviment nacional i sols es refereix al regionalisme de una manera débil i vaga que podria satisfer si fós dita en altres regions ibèriques, on l'esperit nacional està encare talment es-

mortuït, però no a Catalunya on aquell esperit viu poixant, malgrat totes les rutines i mixtificacions que, a pesar del seu tan bescantat regionalisme, tant ha contribuït i contribueix a mantenir el partit jaumista.

Senyalem, no obstant, com a esperançadora aquesta orientació que sembla voler emprendre la part més selecte del jaumisme, per tal que les energies d'aquest partit, despullat cada dia més d'entrebancadores qüestions previes i del desig de fer tan sols feina passiva i críticaire, puguin ésser esmerçades i endegades a col·laborar eficaçment en les lluites per la Patria.

JAUME BOSACOMA

Girona

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pessetes
Primer llibre de sonets	5 »
Segon llibre de sonets	4 »
Els Fruits Saborosos	1 »
La Malvestat d'Oriana	2 »
Les Monjoies	5 »
L'Idili dels Nyanyos	0'75 cts.

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, Claris, 82, i a nostra Administració.

RON BACARDI

Temps de selecció

Les èpoques de selecció solen ésser lentes i penoses. En el garbell qui va removent-se amb intensitat varia, les matèries primes, les insignificances, allò que'n podríem apel·lar el ròceg polcinós dels grans fets, s'escóla amb relativa facilitat i és emportat pel vent; mes els terroços un xic groixuts, les broces d'alguna corpulència no es resignen pas tan fàcilment a passar enfora, per que sien trepitjats i esmicolats amb indiferència, al pas de les gents qui tranziten de llarg.

Altrament, ni llur volum els permet passar pels torats del garbell; perxò quan arriba l'hora de la llur fi, deuen ser trets violentment, per tal com, no fent el pès del bon grà, suren amb resonancia de cosa buida, inútil i maleficia.

Tal pot apreciar-se en la forta crisi que están sufrint els partits polítics, aquells qui més s'havien assenyalat, de la Restauració ençà. En ells anem presenciant com és penosa la selecció, com encara resten les broces de més volum, qui no volen desaparèixer, malgrat la rarefacció de l'ambient, malgrat que no puguin péixer en l'abundor del llaquim qui fou crescut, com en els bassals sense condícia, i ara va assecant-se i fent-se pòls, i en el qual ja no hi xarriquen les granotes.

Aqueix esmicolament, quan no li correspon, d'altra banda, la descomposició dels estrats del poble, deu ser-nos bona senyal i fer-nos esperançadors de fermes realitats venidores.

Diem aixó, perquè precisament és ara que per tot arreu de l'Iberia s'hi veu iniciar una nova vida de resurrecció; la qual cosa s'opera a despit del desballestament en que laboren les parts governants; i com sia que aqueix renàixer és

per impuls intrínsec d'ànima, d'aquí n'ha de pervenir a ultrança una solidificació en varia mesura dels estaments de govern, qui serán plasmats a la condició de les exigències de la nova vida.

Així la política general espanyola va transformant-se per les influències ineludibles que li són imposades pel sentit modern de les nacionalitats. La tasca que en aquest concepte ha realitzat Catalunya és enorme; i, com tota cosa viva, ha tingut la seva floració i n'ha pervingut el fruit. No és sols per dir-ho, és un fet innegable que l'ambient polític ha hagut una remarcable transformació; són moltes les coses el qual valor ja quasi no existeix; en canvi, d'altres, qui primer sonaven com excentricitats de somni, avui van prenent una forta realitat.

Pero si en l'espai aixó ha vingut operant-se, no implica que encara puguin quedar-hi una pila de cossos qui amb més o menys penuria s'hi arroceguen; si allò succeix en el pla general, després resten àdhuc les durícies; i si allò s'escapa en el camp de la doctrina, queden, noresmenys, els pseudo-doctrinaris, els casos particulars. Pel garbell van desapareixent les pallofetes minúscules, el polcim dels trastos vells; mes aquests s'hi són entocudits i s'hi remouen, encara; i amb més evidencia i desarmonia, com més particulars devenen.

Fa dies, mesos i anys que els qui ens preocupem un xic de la política espanyola, anem veient com s'obre via cap a nous camins; perxò som frisosos i tenim fe en l'obra d'una definitiva reconstrucció; i quants cops sofrim desenganys, perquè veiem rebrotar certes malures que pensavem ja prehistòriques, tot és pel treball de selecció; car en aital pro-

cess no deu mirar-se el fet particular de un dia, ans deu atendre's a l'efecte de conjunt.

Hi ha encara una serie de figures, que no cal pas citar, entre les quals es reparteix la política espanyola a la vella faisó; compteu, doncs, si n'hi han d'interessos que lluiten els uns contra els altres; talment, però, com si obressin amb una mena de conveniència tàcita, quelcom semblant en allò de l'armonia preestablerta de Leibnitz, per a fer desaparèixer l'ominosa carcaça qui se'n va en orris. No pas pocs se'n han fet de treballs per armonitzar i tranzigir; mes sembla que ningú vol saber-hi res; ni davant l'excusa del patriotisme, ni del compromís en que pugui trobar-se la Corona, volen depositar la positura hostil.

I no obstant,—és remarcable,—no es respira aquella atmòsfera de por i de aclaparament com haguera succeït anys enrera, en que presagis apocalíptics haurien ressonat arreu davant la visió tràgica d'una desfeta irremeiable. La situació del país, en general, ha millorat de bon troç; i per altra banda, sense les estridències d'un monarquisme qui es bat enfront d'un republicanisme virulent, la Corona va afiançant-se cada dia més; i ja'ls acèrrims enamorats de Dòna República comencen per trobar simpàtic personalment al Rei, seguint-se'n l'esvaïment del prejudici de l'incondicionabilitat de la forma de govern.

Si aixó és un fet, cal pensar que la fonda crisi qui trastorna les esferes governants, no involucra pas l'idea d'esfondrament del cos social espanyol; allò, doncs, és propi del moment de selecció.

Esperem noves vingudes.

B.

Biblioteca "Illes d'Or"

La més selecta de les Biblioteques literàries

1 pta. el volum

Les illes d'Or.—de F. Mistral (trad. Maria Antonia Salvà).

Vida al pas.—Per Joan Maragall.

Somnis.—per Guerau de Liost.

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, Claris, 82, i a nostra Administració.

DRET CATALÀ

Obra nova

Qüestions Civils, estudiades segons nostre Dret per Lluís de Peguera, extractades per

Francesc Maspons i Anglèsell.

Extracte de la doctrina civil de Peguera anotat amb la Jurisprudència catalana.

Notes per un ensaig de Pedagogia científica

Naturalesa de la Educació— Termes generals del nostre fer.

Considerant-la en la seva més íntima essència, la educació es acció d'educar; ço és, alimentar, cultivar curosament. Aqueixa correspondència de termes se mostra més viventa en les llengües germàniques: Criar i educació, són, en alemany, «erziehen, y Erziehung».

En això, el fons i el contingut de la educació se representa com en tota altra acció natural: hi ha quelcom que no és arribat al desenrotllament que deu i pot tenir. Mes per això es necessari comptar amb dos termes essencials: aqueix mateix quelcom que s'ha de desenrotllar, i tot el que li és exterior.

Pedagogia i Educació foren els primers termes trobats en el curs de la nostre tasca. I en el poder que suposa aital realització s'alcen davant per davant l'Educant i l'Educador. Mes, per ésser quelcom que se dona en un fer, porta en sí una finalitat: que no sols necessitem saber el *que és*, sinó el *per què és* ella i el *còm*, ço és, el procés, el mètode que s'ha de seguir en el seu desenrotllament.

Tots aquests termes, i les idees que suposen com anelles d'una mateixa cadena, no surten d'ésser un producte del nostre pensar. I en la vida nostra hi ha un quelcom que és tant o més important que el pensament: ço és, dur a la realització aquest mateix pensament, realització que s'anirà modificant més o menys, sens sortir emperò d'unes línies generals, les quals ens han de servir per ordenar la nostra activitat educadora, constituint la organització.

I encara més: que tot això no és més que el concepte geogràfic de la Pedagogia, el qual no ens contenta, ja que a la descripció de les notes que en ella hi trobem considerantla estàticament, al seu davant, podem posar-hi les infinites cristallitzacions momentànies en que se ha donat en el curs del temps. I aquest és el concepte històric.

II

Pedagogia.

Sempre que coneixem o volem conèixer una cosa, no tractem sinó de dominar-la, de fer-la quelcom en certa manera subjecte a nosaltres.

Al considerar la Pedagogia com una cosa susceptible d'ésser dominada, se presenta immediatament un problema

de valoració, car ens havem de demanar si el coneixement se pot donar en graus diferents, i, en cas afirmatiu, quin d'aquests graus ocupa el coneixement pedagògic.

Les posicions extremes són; la que afirma que la Pedagogia té el valor únic del conèixer, ço és, valor essencialment científic; i la que, negant totalment aqueix valor, diu que sols és art.

Mes el problema no es pot plantejar així, perquè no hi ha art sens algun fonament de caràcter científic. El veritable problema és la determinació del caràcter científic de la Pedagogia, si sols considerem com a ciencia aquella qui té caràcter d'universalitat.

¿Es possible pensar l'Educació com quelcom que, trascendent de l'actual, se doni per a sempre? ¿Es possible fonamentar-la en ço que anomenem la idea?

Dues posicions radicals que s'exclueixen mútuament se troben al tractar aquesta qüestió; tot el que se refereix a educació i la educació mateixa totalment considerada, prové de la experiència; o res absolutament. En el primer grupu s'hi col·loquen tots aquells qui segueixen i afirmen la Pedagogia experimental, negant l'existència de coneixements educatius que no tinguin el seu origen en l'empíric. En el segon se troben aquells que podem anomenar filòsofs de la Pedagogia: Niemeyer, Kant, Rossenkranz.

Emperò, la solució d'aqueix problema podríem trobar-la en una posició intermitja, en la qual, prenent per base l'empíric qui ens dona el fet pedagògic en un moment determinat, podem arribar a quelcom que solament se dona en l'idea. Això significaria que en l'obra de la Educació hi ha quelcom que no s'ha produït en un moment històric, quelcom que no és, però que podria ésser, que ha d'ésser; concepte aquest últim de finalitat, i per tant idea. La Educació s'ha de fonamentar en la Psicologia, però no s'hi ha de parar. El *còm*, ço és, la finalitat, és el problema de la Ètica.

Significació de la paraula Pedagogia.

Tota paraula és en la seva essència un producte natural, que al passar del temps va perdent la seva primitiva significació; però quedant constantment en ella el mateix fons.

El grecs i els llatins mai digueren Pedagogia, sino Pedagógica, mot la signi-

ficança exclusiva del qual era el fet d'un esclau que en els creuaments dels carrers cridava als nins amb el só d'una flauta per a conduir-los al Gimnasi.

Pedagog, significava «missió de governar,» ço és, guiar els infants per a que conservessin les bones maneres al atravessar els carrers que conduïen al Gimnasi. Aqueixa significança primitiva d'una acció purament externa, continua essent la primera i essencial de les condicions que ha de posseir el pedagog actual, perquè seria absolutament impossible donar una lliçó sens haver aconseguit el govern dels infants.

Pedagogia per a nosaltres, és el mateix. La seva veritable significació actual la trobem en el fet pedagògic; és el concepte d'Educació.

La Educació.

L'intern de la Pedagogia és el fet pedagògic el que anomenem educació.

El primer fonament de l'Educació és quelcom que està més enllà de l'empíric, quelcom que s'ha de realitzar i que per tant se refereix a la idea.

Mes l'educació no té existència per si mateixa, aïllada de tota altra cosa; no és un ser; solament té efectivitat al donar-se com una propietat d'un altre ser real, qui és el subjecte de la educació. I, essent una propietat, no pertany sinó al ordre espiritual.

La seva nota essencial i característica és que es produeix en un procés el qual tracta d'aconseguir quelcom que no se té i que se deu tenir.

Aquest problema se resol en un contingut, que és l'objecte de la matèria; i un procés, que és la successió d'actes de devenir pels quals se pot arribar al contingut.

El contingut de l'Educació el trobarem en la essència del concepte que la expressa. La paraula educació prové de un mot llatí, *educa, educas, educare*, que vol dir alimentar. En el llibre I del «Emili» de Rousseau se troba la següent cita de Varró. «Educit obstetrix, educat nutrix, instituit pædagogus, docet magister» la qual ens diu que tenia una significança més restringida de la que nosaltres li donem. Mes al través dels dies la consciència universal desfent-la, refent-la i modificant-la, sempre hi ha deixat aquella seva interior i primitiva significança; educar és alimentar.

I com la finalitat de l'alimentació és el sosteniment de la vida, també és la mateixa la finalitat de la educació. Ens eduquem, com ens alimentem per a viure. Educar és donar condicions per a la vida. I viure «no és respirar; és obrar; és fer us dels nostres òrguens, dels nostres sentits, de les nostres facultats, de totes aquelles parts de nosaltres matei-

xos que'ns donen el sentiment de nostra existencia» (Emili, llibre I.)

Procés de la Educació.

El contingut de la educació, que és per alguns la vida total, i per altres sols un dels seus ordres, s'ha de donar necessàriament en un devenir; ço és, en un procés. La vida es evolució. Mes no tot-hom el considera de igual efectivitat; per uns és aquest procés, un i continuat; per altres comprèn únicament una part, un troç de la seva existencia terrenal. Els primers creuen que l'home s'ha de educar tota la vida; els darrers opinen que la educació sols és possible a la primera edat.

Problema total.

Totes aquestes posicions són afirmatives. Davant els qui diuen que la Educació en son contingut comprèn tots els ordres de la vida, o tan sols un o varis d'ells, i dels qui en son procés creuen que és obra de sempre, o d'un temps determinat, s'aixeca una altra escola qui nega la seva efectivitat i diu que la educació no té poder algun, i encara una més, que se col·loca al mig d'aquestes posicions extremes dient que es pot donar en algunes de les manifestacions vitals o fins una determinada fita en cada una d'elles.

De totes maneres, per a nosaltres, i seguint les correspondències trobades, educar-criar, educat-format, la acció final de nostre pensar ens diu que educar consisteix en donar formes. No és, doncs, crear una realitat, ço és, fer sorgir quelcom del no-rès, sinó desenrotllar ço que ja està donat en la naturalesa de les coses. I en nostre cas, és la «lleï essencial conforme a la qual s'ha de formar l'humà en l'home.»

JOAN CAPÓ

El millor Cafè és el torrefacte de La estrella.—Carme (Davant de Betlem).

OBRA NOVA

J. M. LÓPEZ-PICÓ

OP. IV

Espectacles i Mitologia

Estampa de F. X. Altés.—Barcelona

Preu: 3 Pessetes

Desvetllament jaumí?

II

El caràcter intensament espanyol del jaumisme pot especificar-se més encara: és ibericisme. Ço que el partit jaumista declara és el principi nu d'una raça primitiva, amb les característiques d'un mite religiós-guerrer, la xenofobia com manifestació essencial del patriotisme, etc. El jaumisme representa un instint poderosíssim, de llinatge camito-semita: un instint, per dir-ho així, no redimit. Perquè l'instint no ha de representar el gran contrasentit d'una força immòbil; l'instint té la destinació providencial de ésser el continu esperó de les evolucions. I el tradicionalisme a Espanya, és una immensa cosa inimmòbil (en sentit espiritual). Immòbil de molt abans de Ferràn VII. Es un estat d'ànima les primeres arrels del qual són prehistòriques.

Es dirà que un instint sense evolució es gairebé impossible. Recordeu-vos, però, del gra de blat trobat en el monument funerari egipci, i que sembrat en terra ha engendrat l'espiga al cap de milers d'anys de sa naixença. Fixeu-vos, però, que el jaumisme és sobretot pode-

rós en bandes pobres o en bandes allunyades dels centres de comunicació--pobres també d'estímuls i noves formes espirituals.—Una potencialitat es conserva verge i inconeguda quan el medi no és apte. Es reserva, i dura ensonyada, esperant sigles si convé.

«Es vingut ara el moment d'una decidida actuació espiritual jaumista, de redempció de l'instint, o sigui de la conversió d'aquest en correnties teòriques, ideals, ondes mudables escampant mescladament la mort i l'immortalitat? Si és que sí, el senyor Minguijón triomfarà i tindrem el goig de veure la futura utilització patriòtica de les vastes masses jaumines (ja que nosaltres no creiem que la religió els degui a Espanya la seva vida, benefici que ells s'apunten com única executoria d'eficacia). Si és que no, el partit jaumí continuarà esperant el seu dia, el messianisme d'una hora, i parlant, ço que és característic en ell, contra la civilització moderna, els temps moderns, els costums d'avui en dia: tota la qual cosa demostra la seva inadaptació a l'època actual, i l'allunyament de l'ocasió que tant li desitgem d'espiritualització del instint. (Acabarà)

Histories extraordinàries d'Edgar A. Poe

OMBRA

PARABOLA

Jassia que jo camino per la vall de l'Ombra.
Psalm de DAVID (XXIII).

Vosaltres qui llegiu sou encara entre els vivents: però jo qui escric ja hauré fet de temps el meu camí vers la regió de les ombres. Perque, en veritat, estranyes coses esdevindran, i secretes coses seràn revelades, i moltes centuries passaràn, abans que aquestes notes siguin vistes dels homes. I quan les hauràn vistes, els uns no creuràn, els altres dubtaràn, i ben pocs trobaràn molta materia de meditació dins els caràcters aquí gravats amb un stilus de ferre.

L'any havia estat un any de terror, i de sentiments més intensos que la terror pels quals no hi ha cap nom damunt la terra. Perque molts prodigis i senyals havien tingut lloc, i arreu per mar i per terra, les negres ales de la Pesta s'eren esteses amplament. Aquells, noresmenys, qui eren doctes en els astres, no ignoraven que els cels tenien un

aspecte de malaurança; i per mi, el grec Oinos, entre altres, era evident que ara tocàvem al retorn d'aquest set-cents-no-ranta-quart any quan, a l'entrada de Aries, el planeta Jupiter fa la seva conjunció amb el roig anell del terrible Saturn. L'esperit particular dels cels, si jo no erre de gaire, es manifestava no solament damunt la esfera física de la terra, sinó també dins les ànimes, les imaginacions i les meditacions de l'humanitat.

Una nit erem set dins les sales de un noble palau, a una ombriva ciutat anomenada Ptolemais, asseguts entorn de alguns flascos del purpuri ví de Chios. I a dins la nostra cambra no hi havia entrada salvant per una enlairada porta de bronze: i la porta havia estat frisonada per l'artífec Corinnos, i era de un rar treball, i es tancava per dins. Negres draperies, igualment, tancaven part de fora de la melancòlica cambra la vista

de la lluna, i de les llòbregues estrelles i dels carrers despoblats—però el presentiment i la memòria del mal, no ens foren aixís esclosos. Hi havia coses a l'entorn i a vora nostre de les quals jo no en puc donar distintament compte—coses materials i espirituals,—una pesantor dins l'atmosfera—una sensació d'ofec—una angoixa—i, per sobre tot, aqueixa terrible determinació de l'existència que la gent nerviosa experimenta quan els sentits són agudament vius i desperts, i les facultats de l'esperit jeuen mentrestant adormides. Un pès mortal ens oprimia. S'estenia sobre els nostres membres,—sobre el parament de la sala—sobre'ls vasos dels quals bevíem; i totes les coses n'eren afeixugades i aclaparades—totes les coses salvant només les flames de les set llanties de ferre qui il·luminaven la nostra orgia. Enfilant-se en altes, minces línies de llum, elles romanien així cremant totes pàl·lides i immòbils; i dins el mirall que la llugor d'elles formava damunt la taula rodona d'èbenus a la qual sèiem, cadascú de nosaltres allí aplegats contemplava l'esblaimament del seu propi rostre i el llustre inquiet dels ulls moixos dels seus companys. No obstant rèiem i érem alegres a la nostra faisó,—una faisó histèrica i cantàvem les cançons de Anacreó—qui són de follia; i bevíem copiosament—jassia que el ví purpurí ens retregués la porpra de la sang. Perquè hi havia encara un altre estadant dins la cambra en la persona del jove Zoilus. Mort i tot estirat i amortallat ell jeia, el geni i el dimoni de la escena. Ai! ell no tenia part del nostre alegratge, salvant que el seu rostre, retorçat per la plaga, i els seus ulls, dins els quals la mort no havia sinó mig extingit el foc de la pesta, semblaven pendre tant d'interès en la nostra joia com els morts poden per ventura pendre'n en la joia dels qui van a morir. Però encara que jo, Oinos, sentís que els ulls del trespassat eren fets sobre meu, jo m'esforçava per no comprendre l'amargura de la llur expressió, i guaitant obstinadament dins les pregonesses del mirall de èbenus, jo cantava amb una veu alta i sonora les cançons del fill de Teios. Però gradualment les meves cançons cessaren, i els llurs ecos, rodolant al lluny per entre les negres draperies de la cambra, esdevingueren febles, indistingibles i s'esvaïren.

I veieu! del fons d'aqueixes negres draperies on anaven a morir les notes del cant, s'en aixecava una ombra ubaga, indefinida—una ombra tal com la lluna, quan és baixa al cel, pot faisonar de la figura de un home: però no era la ombra de un home ni de un Deu ni de cap cosa familiar. I tremolejant un ins-

tant entre les draperies de la sala, ella restà a la fi visible damunt la faç de la porta de bronze. Però l'ombra era vaga, i sense forma, i indefinida, i no era la ombra de un home, ni de un Deu—ni de un Deu de la Grecia, ni de un Deu de Caldea ni de un Deu d'Egipte. I la ombra reposava damunt la porta de bronze, i sota l'arc de la cornisa, i no es movia ni parlava un mot, mes ella s'hi fixava més i més i hi romangué. I la porta damunt la qual l'ombra reposava estava, si jo record dretament, contra'ls peus del jove Zoilus amortallat. Però nosaltres, els set plegats allí, havent vist l'ombra com eixia d'entre mig les draperies, no gosàvem esguardar-la fit; però acotàvem els ulls, i guaitàvem incessantment dins les pregonesses del mirall

d'èbenus. I a la fi jo, Oinos, parlant alguns mots a baixa veu, demaní a l'ombra la seva morada i el seu nom. I l'ombra respongué: «Jo soc *Ombra*, i la meua morada és al costat de les Catacumbes de Ptolemais, i vora aquelles ombrívols planes de l'infern qui toquen amb el sutze canal de Caró.» I aleshores els set saltàrem d'horror sobre els nostres seients, i ens estàvem drets i tremolant, esgarrifats, esfereïts: perquè el timbre de la veu de l'ombra no era el timbre de un sol ésser, sinó de una multitud d'éssers; i variant les seves cadències de sí'l·laba en sí'l·laba, ella queia confusament dins les nostres orelles amb els accents coneguts i familiars de molts milers d'amics desapareguts.

Trad. C. R. B.

Les necessitats de l'ensenyança primària davant l'Estat i la Mancomunitat de Catalunya

Discurs pronunciat a la Festa Escolar anyal de Castellserà (Urgell)

SALUTACIÓ

Una vegada més ens trobem reunits en una mena de comunió espiritual, bona gent de Castellserà, per a alegrar-nos parlant de escoles i d'ensenyança. Dirigeixo a tots la meua afectuosa salutació, fent-la extensiva al nombrós aplec de gent forastera que ha vingut a la festa. Uns i altres voleu manifestar una compenetració de desigs amb els que jo sento per la cultura, i n'és ja una prova el sol fet de la vostra assistència en aquest acte.

Sentit i ocasió del tema

La cooperació del poble és indispensable per a conseguir millores efectives en l'ensenyança, que és del que vaig a parlar avui aquí. M'ocuparé exclusivament del que hauria de fer-se l'any 1914 en benefici de l'ensenyança primària, sense posar en discussió els dos poders avui constituïts, que tenen al seu carrec la funció cultural. Me fixo en el present estat de coses, tal com apareixen establertes, i vaig a dir qué ha de fer ara l'Estat per l'ensenyança primària, de que està quasi exclusivament encarregat; com, en aquest ram, farà bon ús la Mancomunitat de les atribucions que li venen delegades.

Aprofito l'ocasió de celebrar-se la vostra festa escolar, i l'ocasió de estar aprop de discutir-se els pressupostos al Congrés i al Senat. M'ofereix també

una circumstància favorable el fet d'esperar-se les primeres tasques de la gloriosa Mancomunitat de Catalunya, en la qual tan llegendàries esperances hi tenim posades els cors de tots nosaltres.

Política de realitats

Ningú em guanyaria en volguer més gran i més aprop l'ideal. Jo voldria veure al menys a cada poble una escola admirable com aquesta del *Castell del Remei*, que teniu tan aprop, i aon hi ha abocat sa generositat a mans plenes la família Girona. Cap inconvenient tindria en firmar el programa-manifest de política pedagògica publicat no fa gaire temps pel senyor Altamira, amb tot i la diferència de criteri que d'ell me separa en moltes coses. Voldria que fossin satisfets tots els desitjos del Magisteri, manifestats per la veu de les Associacions i en les conclusions dels Congrésos que's celebren cada dia

Però el voler no sempre es el poder, encara que sigui contradir un aspecte del adagi anglès. S'imposa la *política de realitats*, que diu demanar únicament el possible, i del possible, ademés, lo de urgenta necessitat i de més fonamental aplicació. I aquest criteri *evolucionista*, de sa positivisme, que de fet practiquen en moltes coses els mateixos que se'n diuen els seus enemics; aquest criteri, de aplicació a tots els ordres de la vida individual i col·lectiva, és el que no deu oblidar-se de cap ma-

nera quan se tracta del progrés de la ensenyança primaria.

Des de l'any 57 del segle passat que es treballa, seriament a estones, pel millorament d'aquesta ensenyança a Espanya. I dic que no s'ha tractat això sempre seriament, perquè en el nostre país, per culpa de tots, se resolen moltes qüestions, no per la conveniència del bé general, sinó per l'interés del qui convé complaure.

Quan les intencions han sigut bones — molt s'ha fet aquests darrers anys —, alguns resultats han estat negatius, precisament per haver-ho volgut arreglar tot massa depressa. No ha sigut dificultat petita la improvisació del personal. I perquè la potencia econòmica d'Espanya no podia donar l'abast a tot, s'han fet innecessaris molts organismes útils, i han esdevingut inútils altres organismes necessaris. La cultura és reproductiva, però comença per ser cara, si han de fer-se, volent-ho, las coses ben fetes. La consignació per a atencions de l'ensenyança en els pressupostos del Estat, havia de resultar forçosament migrada en tots els rams, donant origen a una vida anèmica, que és infeconda. Id'això n'ha patit sobre tot la especialment anomenada ensenyança primaria.

Si el temps transcorregut desde l'any 57 ençà s'hagués ben aprofitat; si s'hagués atès l'útil de l'ensenyança, en cada un dels rams, quan ho hagués estat primer el necessari, Espanya 's trobaria avui desconeguda. S'haurien gastat bé els diners, L'Escola, preparació per a la vida, no seria en general, com avuy dia, una mentida. Però s'haurien pagat d'altra manera els serveis i no és donaria'l cas vergonyós, que'ns ompla de vilipendi davant del món civilitzat, de coses que encara es mantenen, com aquest sou miserable de 500 pessetes que avui cobren alguns mestres per a mantenir-se ell, la dona i sis o set criatures.

Cap polític d'Espanya tindria prou pit per a arreglar tot això de una manera completa. Cap en vindrà que pugui salvar-ho immediata i radicalment. Tot esperant millors temps en que poderosos medis, ara no disponibles, i un seny complert en els qui dirigeixin, puguin curar, poc a poc, tots els defectes de la nostra ensenyança primaria, que més que defectes és manca dels elements necessaris, s'imposa una ben marcada actitud en la aplicació a l'ensenyança de la política de realitats, i és la de procurar tots que'ls diners que s'afegeixin d'aquí endavant per a augment de consignació del pressupost d'Instrucció, siguin aplicats a cada ram a lo que amb més urgència demana una millora efectiva.

Demancem al Estat: a) Que desapareixi el sou de 500 pessetes dels mestres

Ha de desaparèixer d'una vegada el sou de 500 pessetes anyals, pujant-se al menys a 1.000 pessetes el mínim. ¿Què n'ha de fer de 500 pessetes el mestre, amb el preu que estan els queviures? ¿Amb quina dignitat pot desempenyar el seu càrrec el conductor de pobles, si ja guanya més un jornalero o un manobra? ¿Amb quin gust voleu que treballi un home que té gana i no la pot fer passar als seus fills?

Les millores, les recompenses, no es demanen: es mereixen. Però això hauria de succeir així si imperès sobre la Terra la justícia. Quan no's dona espontàniament una cosa merescuda, no hi ha més remey que demanar-la; i si es tracta, no ja de una recompensa, sinó del sou just per a viure i no s'atén, allavors poden venir casos en que no hi hagi més remei que fer els ulls grossos qui té funcions fiscalitzadores, com al pobra Coma, d'Ibars d'Urgell, que necessita duros i no pas consells. No hi val que sigan pactes convinguts. En Coma no té mes remei, moltes vegades, en lloc de fer Escola, que agafar l'escopeta i anarsen a caçar... alguna perdiu o algun conillot, i sinó, i per a estalviar-se de disparar l'escopeta si esguerrés el tret, alguna poma o raim que trobi pel camí.

b) A favor dels mestres vells

Hi falten molts sants màrtirs al calendari, Queden encara alguns mestres del temps en que, además de guanyar poc no cobraven, que han ascendit darrerament al *suspirat* sou de mil pessetes. Però la llei, incua en això, farà perdre l'augment conseguit pels efectes de la jubilació als qui no hagin passat cinc anys des que'ls van ascendir quan els vingui la jubilació.

El pervindre d'aquests mestres, pobres! en els pocs anys que els quedarà de vida, és el de 80 cèntims diaris, el retir aproximat que correspón al sou de 500 pessetes. Una vida d'etern calvari, aquesta recompensa! Per a vosaltres,

mestres vells, demano principalment el auxili del poble, per tal que sigui una immediata realitat, amb preferència a qualsevol altre cosa, el premi merescut una petita part de lo que hauria de fer-se a uns exemples d'heroisme com no podria presentar cap més poble de la terra.

c) L'impost de consums en els mestres

Els atropells de que han sigut víctimes molts mestres no ha acabat pas del tot. Encara's vengen en algun lloc del mestre perquè demana que posin vidres o rajoles, o perquè avisa que l'escola vol enfonsar-se. El medi de venjança el troben alguns alcaldes poca soltes carregant al pobre mestre la tarifa *màxima* de consums, com si fos primer contribuyent, però de fet no cobrant més que les 500 pessetes.

S'ha donat el cas de que aquest tractament s'ha tingut fins en mestres que amb un sou tan miserable s'han pres seriament el compliment dels devers del càrrec, i són, a més a més, encara que hi hagi qui no ho sàpiga, mestres eminentes.

I res costaria, i això no afectaria per a res el pressupost, que la llei fixés d'una manera que no dongués lloc a duptes, la tarifa de consúm que correspondria pagar als mestres, en harmonia amb el sou que disfruten.

d) Creació d'escoles. Criteri que deuria seguir-se

El dret a l'ensenyança el té tota persona, qualsevol qui sigui la població que habiti. Però de fet resulta que no més tenen reconegut aquest dret els qui habiten en poblacions grans.

Abans de crear o mantenir perquè si, fins després de produides vacants, noves escoles en les ciutats; aon l'acció privada supleixi amb escriu la funció oficial, i no sigui, per consegüent, necessaria aquella creació de escoles, que s'atengui amb preferència la necessitat que senten poblacions de poca importancia, sempre que tinguin un cens es-

AGUA **MINERO : MEDICINAL**
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.   Diplomas y medallas de Oro

← PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO →

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.— Como garantía de legitimidad, xigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del **Dr. Llorach**, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES

Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua RUBINAT-LLORACH

colar suficient per a fer viable la existència al menys d'una escola.

S'atendria a la satisfacció d'una necessitat urgent, i s'evitarien les eternes disputes, que tans maldecaps ens donen als inspectors, entre agregats d'un mateix districte municipal. Foradada, Rubió i Monsonís; Bellví, Poal i Archs; Abella de la Conca i Boixols, entre molts altres casos que podrien afegir-se, són una mostra de la desigualtat irritant que es manté com estat legal, però que de fet és una ilegalitat.

No és aquí ocasió de ponderar la excel·lència de la Escola graduada; si diré que'l no haver-se establert amb la generalitat que convenia, ha vingut també per aquest costat de la primera ensenyança, que es gastessin i es gastin molts diners inutilment. Quan un mestre s'ha d'encarregar de molts alumnes, sobre tot si estan en desigualtat de coneixements, té prou feina en vigilar que no's barallin.

Es indubtable que la graduació podria extendres considerablement en les ciutats, encara que hagués de ser en forma embrionaria de moment, si no poguessin disposar-se d'altres medis, en lo que afectés al edifici-escola. En poblacions de certa importància no hi hauria d'haver cap més nomenament de mestre per a Escola unitaria, fins no essent de nova creació. En les ciutats seria, només, la agrupació d'escoles existents ja; en les poblacions importants hauria de fer-s'hi, per aquest medi, efectiu l'augment d'Escoles, atesa primer, o actuant d'una manera simultània, la necessitat de tenir escola poblacions ara completament abandonades en aquesta atenció.

Agramunt i Linyola amb altres poblacions, com podeu trobar-vos qualsevol dia a Castellserà, espereu frissosos el benefici de l'escola graduada, i no puc creure que siguin desatesos tan justos i lloables desigs.

e) Els Inspectors

Jo crec seria de gran benefici per a l'ensenyança primària en general que tinguessin èxit les reclamacions formulades darrerament per la Junta directiva de l'Associació del cos d'Inspectors. El que no pot tardar més temps a venir és la atribució per a que poguem imposar multes a alcaldes rebecs, que's burlen del mort i de qui'l vetlla, per manament a la llei i en coses referents a l'ensenyança. S'acabarien, aixís, abusos encara existents.

Fins aquí el que demanem ara al Estat.

Demanem a la Mancomunitat:

a) Serveis de oficina de les Inspeccions

Amb la reforma del cos d'Inspectors d'ara fa un any, s'ha centuplicat la feina a ells encomanada. I parlo no més de la feina extrictament assenyalada. Agafeu un detall eloqüent. En tot l'any 1912 aparegueren en el llibre d'entrades i sortides de l'Inspecció de Lleida 90 documents. Desde el Maig — mes de la reforma — fins al Desembre de l'any passat no més, se'n van registrar 900. I els vam registrar nosaltres mateixos els inspectors, obligats alhora al treball de direcció en la resolució dels assumptes i al mecànic de la copia del escrit, com qualsevol *amanuense*.

I és que l'Estat, previsor, al acumular-nos noves atribucions, va encarregar a les Diputacions que facilitessin local, escrivent i ordenança a l'Inspecció, naturalment, pagant les mateixes Diputacions. No dono cap culpa a la Diputació de Lleida, de la que hem conseguit ara mateix, i no ha pogut fer més del que ha fet, que s'acordi nomenar-nos un escrivent. Al passar els serveis de l'ensenyança de les Diputacions a la Mancomunitat, convé que's fixin els qui aquestes anomalies poden fer desaparèixer, que amb medis tan migrats hem trasbalsat aquestes comarques lleidetes. El meu company Sr. Larena ha treballat tan o més que jo; i jo he conseguit que més d'una dotzena i mitja de pobles, només en aquest districte de Balaguer, vulguin tenir, cooperant-hi amb tot el seu esforç, escola nova; que una trentena d'escoles puguin tenir establerta la Mutualitat escolar: medi poderosíssim de fer que l'Escola sigui aprenentatge de la vida en aspectes importantíssims de l'educació moral; que els pobles en massa se sentin encomanats d'un sant entusiasme per la cultura...

Això sí, no s'han estalviat els esforços. Ja suposo que creuran els senyors consellers de la Mancomunitat que aquest resultat no s'ha conseguit dormint... totes les hores que tenim són. Més de 60 conferències en menys de mig any donades en grans locals o a la plaça, fins a fer-ne sis en un dia, voltant per diferents pobles.

¿Tenim dret a demanar a la Mancomunitat que pensi en nosaltres? No demanem més que medis de poder continuar l'esforç començat. Necessitem locals per l'oficina, material d'ella, un escrivent al menys i un ordenança.

b) Construccions escolars i cases pels mestres

La construcció d'escoles és servei que segurament delegarà l'Estat a la Mancomunitat. De que la Mancomunitat ho

farà bé no'n tinc cap dubte, i me n'acabaré de convencer quan veiem seguidament anant i venint al Arquitecte acompanyat-nos per aquestes terres, aon tanta feina li donarem.

Demano a la Mancomunitat que al encarregar-se d'aquest servei curi també, sobre tot en poblacions petites, de promoure la construcció, si bé separadament de l'escola, de la casa habitació pel mestre. Si ho fa així, ens estalviarà als inspectors ser jutges de les eternes disputes que la qüestió de la casa del mestre origina.

Tinc gran confiança, conec prou bé els dignes Consellers del actual Govern de la Mancomunitat de Catalunya, per creure que les peticions aquí formulades i a ella referides, les atindrà tan prompte siguin otorgades les delegacions per part del Estat. Atindrà, aquest, les qui li presentem?

No parlo del augment gradual, que no cobren fa anys els mestres de les províncies de Lleida i Tarragona, perquè ja sé que el pagarà d'aquí endavant la Mancomunitat.

c) Prec a les representacions parlamentaries

Aquella fervorosa recomanació que'ns feia el Sr. Cambó en una memorable conferència donada a la Lliga Regionalista de Barcelona, convidant a la joventut intel·lectual a que formulés solucions concretes en la tècnica de la respectiva professió, aquí la té atesa suficientment en el ram de l'ensenyança primària. Pel millorament complert d'aquesta ensenyança no és això tot el que s'ha de fer, però fixarem la base d'altres millores i reformes; ajudarém, sobre tot l'acció interna de l'Escola, per la col·laboració del mestre amb l'inspector. Podrem dir també al poble que ha estat escoltada la seva veu i aprofitada la seva intervenció, tan afanyosament guanyada.

Penso en els altres quefes de les diferents representacions parlamentaries. No fa gaire temps en Melquiades Alvarez demanava la dictadura des del Ministeri de Instrucció pública. Encara sento l'últim ressó del discurs darrerament pronunciat pel Sr. Lerroux a Barcelona, cantant les excel·lències de l'Escola. En Maura i en Mella ploren, com jo, l'incapacitació, en general, per a una vida normal d'equilibri. A tots ells repeteixo que les millors presentades no resoldran completament el problema de la cultura a Espanya, però satisfaràn les més urgents necessitats alhora que es prepararà l'èxit de les millores que vindran.

S'han d'aprovar els pressupostos del any vinent. Algunes de les millores pro-

posades poden afectar aquests pressupostos, i els han de afectar per força, si no s'han de llençar més diners, dels que es volen afegir al presupost d'Instrucció. Doncs jo'm dirigeixo al senyor Maura, i al Sr. Mella, i al Sr. Lerroux, i a D. Melquiades Alvarez, i al Sr. Cambó, i a tots els altres polítics que tenen sempre l'ensenyança als llavis; me dirigiria al Rei, si'l Rei fos responsable. No sou homes ni patriotes si deixeu aprovar aquests pressupostos sense...

Jo recullo les lluisors i les vibracions que omplen l'ambient d'aquesta plaça, i les poso a l'esplèndida corona de l'opinió formada arreu de les nostres comarques després de mig any de campanya. Perquè'ls inspectors no som ara senadors ni diputats a Corts, traspasso els sospir del poble als quefes de totes les minories parlamentaries, pregant-los que escoltin amatents els clams d'unes ànimes redreçades que volen aixecar-se a les sublimitats d'una nova vida i que no volen ser burlades, ni poden ser vençudes.

Me dirigeixo, en nom vostre, als polítics. Aquí teniu, puc dir-los, la força que necessitariu per a assolir l'imperi en la conquesta dels ideals de la cultura. Fins a fer completament realitzables els nostres desitjos, concretats ara en un programa mínim de millores immediatament possibles, lluitarem sempre. Podeu encarar-vos amb els ministres responsables. Serà guanyada, pel bé d'Espanya, la definitiva batalla. La nostra ofrena és generosa, i si és precís arraconarem les muntanyes. Davant de negatives responsables i de resistències impossibles, hi oposarém la nostra santa voluntat.

Bé mereix aquest pobre poble la preeminència de la sobirania per a dir que té fam i set de cultura, i per a demanar i exigir que en aquesta atenció sigui saciat l'esperit.

Invocació al poble

Es precís que la vostra cooperació sigui completa. Els governs no atenen els estats d'opinió quan aquesta no dona tot el que d'ella pot exigir-se. I en coses que afecten al presupost, la col·laboració amb el poder se manifesta, no solament en la compenetració de desitjos, sinó en la facilitació dels medis necessaris, que proporciona cada ciutadà contribuint en proporció de sa riquesa a les cargues del presupost.

No us ha de preocupar el que es gastin diners, si es gasten bé. La civilització, que proporciona principalment la cultura, és cara, però és reproductiva. Amb el vostre esforç se fomentarà la riquesa, vindrà tota mena de beneficis d'ordre moral, s'obriràn orientacions i s'enca-

rrilaràn iniciatives, despertant-se les energies del país, que'ns obrirà, de bat a bat, les portes de la civilització de Europa.

Que la veu d'aquest pobre inspector sigui el toc de sometent que retrunyí per tot Espanya, donant als cors alegria i esperança. El lladre no ha sortit

encara, faltant a l'acció dels governs l'apoyo de l'opinió pública; pero estarem tots amatents per a foragitar-lo si alguna vegada vol sorprendreus oposant-se a les nostres nobles exigències, a les nostres llegendimes ambicions.

F. JOVÉ I VERGÉS
Inspector de 1.ª Ensenyança de Lleida

Renunciament i Mort

(dels 60 als 89 anys de la vida de Miquel-Angel Buonarotti,
o siga de l'any 1535 al 1564)

(Continuació)

Fou depositat el còs de Miquel-Angel a la iglesia dels Sants Apòstols de Roma, però el gran duc Cosme que (per haver-se prè com un vot Miquel-Angel la construcció de Sant Pere que el retenia a Roma) es dolia tan aquells darrers anys de no poder-lo hostatjar a Florencia, volgué tenir al menys el seu còs mort, i amb aquest desig s'esqueia donar alhora compliment a la voluntat enyorada de Buonarotti. Però com que si descobertament s'hagués intentat treure el còs de Roma era de tèmer una oposició molt brava, el cadavre fou conduit a Florencia d'amagat, sots la apariència d'una caixa de mercaderies. Els qui portaven tot això eren els professors de la Academia Florentina del Dibuix, de la qual Miquel-Angel n'havia sigut nomenat Mestre-en-cap.

A mitja nit del dia 12 de març de 1564, els professors de la Florentina es reuniren i entre gran resplendor d'atxes el cadavre fou portat a pes de braços a la iglesia de la Santa Creu. L'Academia es proposava efectuar la cerimònia secretament, però s'escampà la veu per la ciutat i la gent que s'atorrentà al pas dels portants fou tanta, que degueren caminar molt lentament fins a la iglesia. A la Sacristia esperava per a rebre el còs, el lloc-tinent de l'Academia qui, pregat dels professors, feu obrir la caixa perquè's poguessin despedir. Al agrupar se entorn hi hagué un meravellament gran perquè la carn del qui havia sigut Miquel-Angel, tot i fent unes tres setmanes que el còs era enviadat de l'ànima, es conservava fresca de color i incorrupta. Semblava com si l'esperit de aquell home, després d'aguantar prodigiosament la vida física; una vegada morta la carn, no sapigués desavesar-se de devallar-hi la seva resplendor, ara, desde les vies de l'Infinit, donant a la despulla jeient en el gran si de la nit terna, en l'ombra florentina, una il·lusió de vida com el sol l'encomana al

astre fret vistós en la nit entre els demés estels.

El plàcid cadavre fou depositat en un altar de la mateixa iglesia de la Santa Creu, i els dies següents foren fixades al volt del monument una profusió d'inscripcions i poesies dels més singulars talents de Florencia.

L'Academia volgué fer celebrar uns grans funerals a la iglesia de Sant Llorenç, i els seus membres reunits a casa del lloc-tinent delegaren dos pintors, Agnolo Bronzino i Jordi Vasari, i dos escultors, Bartomeu Ammanati i Benvingut Cellini, com organitzadors de les exequies.

Es celebraren a mitjans de juliol, plena la iglesia de Sant Llorenç de persones florentines en tot valioses, on no hi mancaven les dames, i també forasters. Les portes i naus eren guardades per la infanteria. En lloc escaient s'hi elevava un cadafalc en els costats del qual hi havien pintades en clar i obscur set escenes retreient moments de la vida de Miquel-Angel. L'encerclaven set estatuës imitant el marbre, i una inscripció propagava les virtuts del mort, encapçalant el monument una figura de la Fama sonant tres clarins i portant a la mà tres garlandes. Al voltant del cadafalc hi feien guarda el capità dei Lanzi amb un piquet dels seus homes. Altres alegories avingudes amb l'arquitectura del cadafalc eren escampades per les naus.

Els doctors i l'Academia de les Lletres tenien setials preferents, però més distingit que ningú tenia el seu lloc la altra esmentada Academia: al mig el senyor lloc-tinent i al seu costat el nebot de Miquel-Angel, Lionardo Buonarotti; fent-els-hi costat els còsuls i delegats pintors i escultors damunt dits, Bronzino, Jordi Vasari i Bartomeu Ammanati. Però Benvingut Cellini i San Gallo no hi eren, i això feu enraonar molt perquè es deia que era amb tota la intenció que no hi assistien. En altres

bancs dels costats s'hi repartia l'altra gent de la Academia Florentina i als peus d'ella seien agrupats vinticin minyons, estudiants de dibuix. Entre pintors i esculptors n'hi assistiren fins a vuitanta. Fou motiu de gran admiració l'oració fúnebre de Messer Benedetto Varchi.

El nebot de Miquel Angel s'encarregà de fer erigir al seu oncle un magnífic sepulcre a la iglesia de la Santa Creu de Florencia, sent els marbres donatiu del gran Duc; el dibuix el feu Vasari i n'executaren les estatués que representen la Pintura, l'Escultura i l'Arquitectura els tres esculptors Valerio Cioli, Batista Lorenzi i Giovanni dell'Opera.

Al peu del seu sepulcre, posant Deu

per davant, i amb voluntat de fer justícia, intentaré en el darrer capítol el balanç de les virtuts i falliments d'aquest home que m'he afanyat en ressucitar, i interpretar a la meua manera la seva vida.

JOSEP LLEONART

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibreria d'Alvar Verdaguer i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

De doctrina estètica (*)

De la bellesa

II

Fonts humanes de producció de bellesa natural

Cal escatir bé fins a planejar-lo clarament, el pretès valor que s'ha convingut en estatuir com a valor de formació artística de una producció, fruit directe, natural, espontani, sens una funció o intermitència reguladora arbitraria de una activitat humana de producció. Perquè aquell fruit directe generat d'aquest impuls de producció, d'un esforç natural, és a son torn, fruit també natural, per tan, fruit de bellesa natural la suma de bellesa que ella contingui.

Varem ja estatuir i nomenar, baix un comú denominador de *romanticisme*, tota obra i producció, els elements de formació i expressió de la qual són elements naturals, ja generats i depenents del fur intern, — del regne de l'emoció, — o del fur extern, — o regne de la forma; fur i regne, aquell intern i de la emoció, també de formació espontània, natural, d'atzar.

Ara, avui, veient com se manifesta i genera aquella activitat de producció, veurem i sabrem com aquells elements, la funció productora i d'expressió dels quals nomenàvem *romanticisme*, són també elements i funció, qui generen aquell resultant de bellesa natural, d'atzar, pretesa bellesa artística; perquè escatint aquestes diverses manifestacions de producció de uns elements i resultant, podem clarament i amb lògica estatuir i diferenciar tres principis d'ac-

tivitat humana natural qui formen i generen aquell contingut, resultant;

a) Bellesa natural espontània existent en els medis humans de representació formal.

b) Procés, per el qual uns elements i formes de bellesa natural generen unes noves formes, no creades ni regulades per l'arbitri, o funció d'intel·lecte, sinó per la emoció, fruit humà espontani.

c) El geni: procés de presentació naturals espontània, per impuls i sense subjecció ni atendre a uns elements externs de bellesa objectiva, de un fruit directe de bellesa natural, que com a tal, no és filla de l'arbitri, ja que aquest és manifesta per una regulació i una limitació que mai existeix en el geni.

Aquest són els tres elements i principis primers, qui generen i produeixen

un resultant contingut de bellesa natural; poden, aquests principis, no presentar-se en tot el seu valor plè, enter, i semblar generar un nou principi de activitat i producció. Però escatint bé el llur valor i formació, veurem com és sols un nou principi compost dels tres diversos que estatuim, complementant-se entre sí, i generant un resultat o principi únic.—Es a dir, que aquests principis poden entre sí unir-se i complementar-se per a la formació de un nou principi compost.

Sobre aquests tres principis de producció en activitat és que devem ara sentar i apoiar tota nova deducció, per a comprendre, com anunciem, que el contingut de bellesa que generen aquells, com els elements sobre els quals la seva intervenció se mou i desenrotlla per a l'obtenció de un contingut resultant final, són elements naturals: i ells doncs, necessàriament, deuràn produir un contingut de igual naturalesa i condició.

La condició, natural o no, és a dir, filla d'arbitri o d'atzar dels tres principis aquells, l'obtindrem plantejant i deuint:

a) Bellesa natural espontània existent en els medis humans de representació: principi natural humà.

b) Procés en el que intervé, a més d'un element *contingut* objectiu, naturalesa, un element *contingut*, emoció. Aquest element contingut és el que xifrem en principi de generació del resultant de bellesa, ja que ell i no l'organisme objectiu és el qui produeix el resultant d'expressió final: principi natural humà.

c) Procés de presentació natural, directa, de formes; principi espontani de producció i presentació; principi natural humà.

Veiem, doncs, com les causes inicials i principis que produeixen i són primer element per a generar aquell contingut

Fàbrica Barcelonesa de Cel·luloide, Goma i Aposits

CENTRAL:
Fontanella, 20

SUCURSAL:
Ronda de Sant Pere, 12

FABRICA: Font honrada, 3

Jogueteria, Tocador i objectes de cel·luloide ■ Ortopedia, Higiene i articles de goma. ■ Cotons, glasses, benes i sabons antiseptics.

Enviem catàlegs als compradors a l'engròs

TUSELL GERMANS - Barcelona

(*) Aquest assig quedarà degudament complementat amb el que serà publicat referent a les facultats de l'artista. Introduim aquest en els referents a «De la bellesa», per veure quins són els medis de activitat humana generadors de un resultant de bellesa natural en la obra d'art.

resultant de bellesa, són sempre un principi de contingència, i un principi natural humà, element de força natural de producció.

Els elements sobre els quals, en funció aquests principis naturals d'acció, generen el contingut resultant, devem estatuir-los i classificar-los així:

a) Uns elements naturals de formació externa, representats en manera directa: representació objectiva.

b) Uns elements naturals, de formació externa, en la representació dels quals intervé una emoció, que ja hem estatuit en element natural humà, de formació interna: representació subjectiva, de una presentació objectiva.

c) Uns elements naturals, de formació interna, presentats en manera directa: presentació objectiva.

Igual que els principis ja estatuits, els elements de generació de aquell contingut resultant de bellesa, són elements naturals: de formació externa en *a*: externa i interna en *b*: interna en *c*. Principis i elements són, doncs, de igual condició. Podem ara ja, reduint les dues fórmules precedents, sentar i dir aquestes definitives qui estatuiràn un resultant i ens diràn la condició de la suma i contingut resultant de la relació d'elements i principis:

a) Representació en son valor objectiu de uns elements de bellesa natural externa: representació directa. El contingut resultant de bellesa, és, doncs, representació del contingut natural de bellesa externa: per tant, bellesa natural.

b) Representació en que devem valorar dos termes o elements: Un contingut, que és l'element natural objectiu, com a element de presentació: un contingut, que és l'element natural intern, subjectiu, valor generat pel temperament: representació indirecta. Ambdós termes i elements, contingut i contingut, són elements naturals. El contingut resultant de bellesa es, doncs, suma d'aquests termes i elements, contingut i contingut: per tant, bellesa natural.

c) Presentació directa en son valor objectiu de uns elements de bellesa natural interna: presentació directa. El contingut resultant de bellesa és, doncs, producció i manifestació del contingut natural de bellesa interna; per tant, bellesa natural.

Principis i elements de les tres formulacions aquestes, són, doncs, termes de valoració natural, externa o interna: exponent de valoració natural es el terme resultant d'elles, per tant, valor de contingència, d'atzar. Si l'atzar, com estatuirem en l'assaig anterior, és qui genera un resultant de bellesa natural o contingut, i l'arbitri facultat qui genera un resultant de bellesa en art, o armò-

nica, una suma de bellesa continguda com a producte resultant d'una de les tres funcions humanes en activitat que avui senyalem com a elements de producció de bellesa, serà suma i contingut de bellesa natural, contingut, de condició distinta com a valor, a una suma i contingut de bellesa en art, o bellesa armònica.

Ara retornem a ço que indicàvem en principi: aquest resultant o suma de bellesa contingut, per raó del principi i elements que generen la fórmula resultant, que són elements naturals, de presentació o representació, fan d'aquests tres principis o fonts de producció de bellesa, fórmula i manifestació en son contingut resultant d'aquelles manifestacions que nomenàvem *romanticisme*; en *a* per representació objectiva de unes formes externes: en *b* per fusió de formes externes i internes: en *c* per representació natural objectiva de unes formes internes.

Podem constatar com de *a* a *c*, hi ha una escala en gradació de progressió, de uns elements de representació externa, a uns elements de representació interna: i com a terme intermig de la progressió, *b* en que se fusionen i complementen les formes de representació externa i interna, objectiva i subjectiva: essent tota aquesta gradació la escala en que es manifesta el romanticisme en sos varis aspectes diversos, mes sempre de supeditació a uns elements de formació natural, contingut; l'atzar, o formació natural, superior a la facultat humana d'arbitri, de regulació d'elements i formacions de contingència, sentit manifestatiu aquest últim, de presentació clàssica.

Estatuim com a conclusió final, com

la formació i contingut resultant una de les tres fórmules aquestes, és generada i obtinguda per contingència natural: la activitat qui produeix aquesta contingència natural, bellesa, és un impuls natural de producció, i elements, com ja hem dit, una formació i elements naturals de condició objectiva o subjectiva. El resultant, sempre és per raó dels elements per que s'arriba a la formació i obtenció seva, bellesa natural, contingut.

*
*
*

Resultant d'aquestes formulacions estatuides, podem per la condició i principis de producció humana de bellesa, i dels elements de formació de la bellesa aquesta, de condició natural, interna o externa, objectiva o subjectiva, sentar com tota funció humana de producció de bellesa, si ella no és regulada per una funció d'arbitri, genera sols un resultat contingut de bellesa natural. Estatuiem com a conclusió final en assaig anterior, com l'arbitri és l'element de generació de harmonia: l'arbitri és element en mancamen en aquests principis i elements de producció humana de bellesa que avui diem. Per tan, el resultant, no és de harmonia, o bellesa en art.

Com a element centre de facultat de produir aquell contingut d'harmonia o bellesa en art, devem estatuir l'arbitri: devem, després, considerar dos termes, que podem dir menors o majors a zero o equilibri: és a dir, com a termes de defecte o d'excès. Aquest ultim terme, major a zero, terme d'excès, és el corresponent a la fórmula *c*, o el principi i facultats del geni.

MARTÍ CASANOVAS

Vivint les doctrines pedagògiques de la doctora Montessori

Un dia gris i plujós, creuava els carrers de Roma amb mes companyes catalanes d'estudis dirigint-me per primera volta a visitar una «Casa dei Bambini». La tristesa del dia ens feia sentir més l'enyorament de la nostra terra i influïa d'una manera depriment en el nostre coratge, fent-nos caminar amb temor. Haví ja oït parlar a la Doctora Montessori, sentí ja l'entusiasme dels seus grans ideals pedagògics i, tal volta per això mateix, al acostar-me a la realitat tenia por de que aquesta no correspongués als meus somnis. Vareig entrar, doncs, a la Escola amb el cor ple d'ansietat i desig, pensant que ella podia ésser una esperança de redempció per els nostres infants.

La sala de la Escola, senzilla i alegre tota pintada de blanc, es troba encara sense nens però ja molt ocupada per altres companyes nostres d'estudi del Curs Internacional Montessori que ansioses com nosaltres, han arribat massa d'hora. N'hi ha de tots els països: angleses, americanes, alemanyes, poloneses, una russa, una japonesa, i fins una del Transvaal, totes unides per els mateixos sentiments, totes portades per la mateixa ansia de veure quelcom nou i renovador.

De mica en mica els nens van arribant, ara l'un ara l'altre, com qui entra a casa seva, sense cohibició de cap mena, com qui està ja habituat a la vida de societat. Comencen els exercicis de vida pràctica,

que la Doctora considera com una vera gimnàstica pels nens i de més bon resultat que l'altre gimnàstica, puix en aquesta el nen hi veu un fi i hi posa la voluntat i la intel·ligència, única manera de que es faci fort sense cansanci.

Un nen de 3 ó 4 anys es neteja les sabates; un altre escombra els paperets espargits per terra; n'hi ha que treuen la pols, d'altres que's renten les mans. En fi, fan tots els treballs de casa que tantes vegades les mares impideixen de fer als seus fills en la convicció que així els estimen més i els fan més feliços. Però al veure la joia amb que feien amb tan primor tots aquests actes hem comprés la raó que té la Doctora Montessori en posar-los en primera fila. Veritablement al nen no l'interessa tan el fet de portar les sabates netes com el de netejar-les. El que ell vol és la conquesta de la seva vida lliure que va conseguint fent-se patró dels seus actes. El resultat exterior és el de manys; el que ell estima és l'acció. Al fer aquests humils treballs exercita la força muscular, els sentits, l'intel·ligència i la voluntat i se sent feliç perquè semblant activitat respon a una necessitat psico fisiològica del organisme.

Quan han considerat aquests treballs acabats, s'han anat asseient davant les tauletes i han restat en un silenci important. Tanquen els ulls amb gran reculliment i esperen que la Mestre els vagi cridant un a un; aixecant-se alegres i sense fer el més petit remor corren al seu voltant. Estàn satisfets d'haver ho fet bé. La Mestre aprofita aquest moment per parlar los una mica però poc, perquè veu que tenen ganes de treballar.

En complerta llibertat es dirigeixen als armaris del material didàctic a buscar el que més els agrada; i corden i descorden, llegeixen, escriuen, toquen les lletres esmerilades, posen i treuen figures geomètriques, comparen els sons, etc. I així passen prop de dugues hores sense estímulo de cap classe, sense distreure's al veure tanta gent al seu voltant, amb una abstracció que fins ara déiem que sols era propia dels grans caràcters i

que ara veiem ésser cosa natural en aquests petits escolars. ¡I es diu que els nens són inestables, quan la causa de aquesta inestabilitat no és altra que el donar-los treballs poc adequats!...

Semblant fixesa en el treball ordenat ha anat produint en aquests educands un ordre interior que es fa notar en tots els seus actes, mercès a haver conseguit una perfecta disciplina; la qual no és resultat de un manament exterior, sinó de una força volitiva interna, fruit de llur treball, basada en la llibertat i la independència.

Quan comencen a estar cansats, van guardant les coses i la Mestre es posa a tocar una marxa en el piano. La major part es dirigeixen a un còrcol que hi ha marcat a terra, en van seguint el compàs de la marxa, acompanyant-se de panderetes i castanyoles. En les tauletes n'hi ha restat un que continúa llegint paperets escrits que treu de un cistellet i dos més que arreglen les cadires.

Després d'això, els que els toca per torn, col·loquen tot el que correspon a la taula per dinar, deixant-ho tan ben arreglat com ho podria fer la més experta mestressa de casa. Més tart ens causa meravella veure com un passa amb la gran soperera plena per que cadascú es prengui la sopa. No tiren res damunt les estovalles ni s'embruten ni criden, sense que's vegi en ells cap mica de cohibició. Estàn alegres, parlen, somriuen amb naturalitat, com persones que han arribat a aquesta perfecció per la completa possessió de llurs actes.

Com se veu per aquests petits detalls, la llibertat del Mètode Montessori no és llibertat d'abandono sinó de desenrotllament, donant al nen el que necessita per la seva evolució. Aquesta llibertat té una forma en les bones maneres i un límit en l'interés col·lectiu.

Així com la Higiene ensenya la manera de donar al còs del nen els medis i els elements que necessita per a creixer i desenrotllar-se, però deixant-lo en llibertat perquè aquesta creixença i aquest desenrotllament es verifiqui per sí mateix sense intentar mai alterar les lleis supremes de la Naturalesa, així també

el nou mètode pedagògic que ens ocupa procura donar al nen les completes condicions de vida interna que necessita; l'observa i l'ajuda en el moment oportú sense cap mena de violència, tenint sempre en compte com a principi fonamental que l'ànima del infant té una vida que com la del còs s'ha de desenrotllar per ella mateixa mentres se trobi en condicions i ambient adequats.

I això és el que els ha donat la Doctora en son mètode i amb aquest material tan ben encertat; i per això els nens educats en aquest ambient aprenen a llegir, a escriure, a contar per sí mateixos, sense violència, i la Mestre els pot seguir i observar sense veure's pertorbada per la fadiga.

Completament satisfets sortiem de la Escola on havíem recuperat la serenitat d'esperit a la vista de aquesta hermosa realitat que ens porta la esperança de la redempció dels infants, i entre ells la dels tan estimats per nosaltres, fills de Catalunya, que encara són víctimes de mètodes educatius enterament contraproductius i ja del tot rebujats per inútils.

MERCÉ CLIMENT

Roma 20 de Maig de 1914.

El Consell d'Investigació Pedagògica posseix una reproducció de una carta autògrafa del Sant Pare, que diu així: «Ai cari Bambini dell' Assilo Montessori, accettando con vera gratitudine i loro cordiali augurii per la santa Pasqua, col voto que si conservino sempre buoni; alla loro diletta Maestra, colle piú sincere congratulazioni, e alle Religiose francescane Missionarie de Maria, con particolare benevolenza, auspice delle divine grazie, impartiamo di cuore l'Apostolica Benedizione. — Dal Vaticano, la Domenica di Pasqua del 1911.—Pius PP. X.» Traducció: «Als benivolguts Infants de l'Assil Montessori, acceptant amb veritable gratitud llur cordial felicitació per la santa Pasqua, amb el vot de que es conservin sempre bons minyons; a la llur dilecta Mestre, amb les més sinceres congratulacions, i a les Religioses francescane Misionaries de Maria, amb particular benevolença, auspici de les divines gracies, concedim de tot cor la Benedicció Apostòlica. — En el Vaticà, diumenge de Pasqua de 1911.—Pius PP. X.» (Nota de E H)

Editorial Ibèrica, Passeig de Gracia, 62-BARCELONA

Obres completes

de l'Il·lm. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages

Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Preu de l'obra:

Per subscripció, pagament a la bestreta

Rústega . . . . . Ptes. 35
Tela 45

Acabat el temps de la subscripció la obra valdrà

Rústega . . . . . Ptes. 45
Tela 50

Documents parlamentaris

El debat del Marroc al Congrés

DISCURS PRONUNCIAT PER
EN FRANCESC CAMBO

el día 20 de maig de 1914 (Acabament)

Francia realiza en Marruecos algo que tiene ya realizado en su propio país; construye ferrocarriles y carreteras y líneas telefónicas, e implanta escuelas, que ya no necesita crear en su país, porque está suficientemente dotado, y sería una locura lanzarse a una gran acción en Marruecos sin que a ello nos obligue el Tratado, sin que a ello nos incline una corriente de opinión popular que no existe, y sacrificar el interés de España para servir ¿qué?, para servir una fanfarronada, señores Diputados, para jugar fuera de casa el papel de gran Potencia, el papel de país ultracivilizado; como si así pudiéramos engañar al mundo; como si el mundo al contemplar nuestra obra en Marruecos y al compararla con la pobreza de nuestra organización política y administrativa en España no nos calificara, además de ineptos, de imbéciles. (Rumores).

Decía ayer el señor Presidente del Consejo que el gasto en Marruecos no es tan grande como se supone, que excede poco de cien millones de pesetas. Señores Diputados ¡cien millones de pesetas para el presupuesto español, para el presupuesto vivo que no llega a trescientos millones, para un presupuesto total cinco veces menor que el presupuesto francés! Si a Francia se le pidieran 500 o 600 millones de pesetas anuales para la acción en Marruecos, el Parlamento francés no los votaría.

Decía el señor Rodés que si nuestra acción no andaba pareja con la acción francesa se haría en el espíritu de los musulmanes de nuestra zona una comparación, de la cual resultaría desprestigiada ante ellos España. En primer lugar, no lo creo, señores diputados; pero, en segundo lugar, el mal concepto que tuvieran los marroquíes por atender principalmente a nuestro país me preocuparía poco.

¿Es que podían afrancesarse los moros de nuestra zona? Señores diputados, vecinos de la zona Túnez eran los moros de la zona de Trípoli; conocían las ventajas de la civilización francesa; conoceréis. Túnez muchos de vosotros, sabréis que aquella región africana parece casi un departamento francés; y, no obstante, los vecinos moros de ese territorio moro con todas las ventajas de la civilización, cuando han llegado los italianos para dotarles de iguales ventajas les han recibido a tiros.

¿Es que Francia nos echaría de nuestra zona? No tenemos que preocuparnos de ello,

señores Diputados. No estamos en Marruecos por voluntad de Francia; estamos por consenso de todas las Naciones, porque somos una pieza indispensable en el equilibrio del Mediterráneo, y mientras lo seamos, nadie nos quita de allí, y nuestros derechos, por remisos que fuéramos en ejercitarlos, no prescribirían nunca.

Se ha hablado aquí, habló el señor Presidente del Consejo de que podíamos esperar en un porvenir próximo que los ingresos en nuestra zona compensarían nuestros gastos. Eso es desconocer todo lo que han sido las empresas coloniales, principalmente en el Norte de Africa. Basta examinar los centenares, los miles de millones que la Argelia ha costado no sólo al Estado francés, sino al ahorro francés. Hay que examinar la situación de las grandes empresas que a costa del capital francés se han establecido en Argelia; han sido casi todas ellas una ruina, señores Diputados. Hace pocos años, muy pocos, que Argelia tiene un saldo favorable para Francia; y cuando empezó a tenerlo, se iniciaron ya en Argelia corrientes de disgregación, de petición de independencia administrativa, de independencia económica, y ese movimiento va creciendo.

Hace dos años me encontraba yo en Constantina, la gran ciudad comercial del interior de la Argelia francesa, y asistí a un mitin convocado a la vez por la Cámara de Comercio y por la Federación de Trabajadores, por los elementos capitalistas y por los sindicalistas, que aprobaron juntos unas conclusiones que si se aprobaran en España caerían de lleno dentro de la ley de Jurisdicciones. Esa es la realidad de la acción francesa en Argelia.

El señor Rodés citó en su discurso uno que yo había pronunciado en Barcelona allá en el mes de Diciembre ocupándome en este problema. Yo digo al señor Rodés y a los señores Diputados que todas las negruras, todos los pesimismo, todos los temores allí expresados y por el señor Rodés leídos los siento y los comparto desgraciadamente en el día de hoy.

En ese discurso afirmaba yo la necesidad de que en el parlamento se plantease un amplio debate sobre este problema de Marruecos, que entonces apasionaba la a opinión y causaba espanto a los que lo examinábamos con serenidad y que hoy se ha agravado, porque hoy la excitación de la opinión es mayor que entonces y el remedio

a poner es aún más difícil. Entonces afirmaba yo que entendía que en ese debate sobre Marruecos tenían que pronunciarse muy pocas palabras, tenía que plantearse la realidad del problema, y tenía que nombrarse una Comisión parlamentaria, integrada por los políticos de mayor solvencia política del Parlamento español, para que a esta Comisión se aportasen todos los datos, los que ya se han enunciado en buena parte aquí, otros muchos que por la prudencia de los oradores que me han precedido en el uso de la palabra no se han aducido, y, además, los que tiene el Gobierno, los que únicamente el Gobierno tiene, y sin cuyo conocimiento no se puede seriamente proponer una solución completa y detallada del problema.

El debate ha marchado por otros derroteros de los que yo presumía, pero debo decir, señores Diputados, que yo, aun después de todo lo que aquí se ha dicho, aun después de que varios señores Diputados, uno de ellos yo, que estoy hablando, hayamos adelantado aquí soluciones o caminos de solución, entiendo de gran utilidad de gran conveniencia la creación de esa Comisión parlamentaria, y voy a decir porqué. Creo que esta Comisión parlamentaria ha de tener dos finalidades distintas: una la que en una interrupción precisaba el Sr. Conde de la Montera, de fiscalizar el pasado y depurar y exigir responsabilidades. Es imposible, señores Diputados, en un debate como este, que al terminar continuará preocupando a la opinión española, quizá cuando nosotros nos distraigamos en las emociones del debate político, es imposible que después de haber dicho aquí, y de no haber quedado contradecido por nadie, que nuestros desastres en Marruecos no son obra de la fatalidad, no son desastres inevitables, sino que son debidos, en buena parte, a responsabilidades o de Gobiernos o de instrumentos de ejecución de esos Gobiernos, es imposible que a ese país, al que tan gran esfuerzo se le ha exigido hasta hoy y le vamos a exigir otro mayor, no se le desvanezca el efecto causado por la afirmación de que se le puede arruinar, de que se le puede perjudicar, de que se le puede deshonorar impunemente y a mansalva, aun cuando se haya lanzado la acusación en plena Cámara. Pero, además, señores Diputados, creo que esta Comisión sería la indicada para fijar una política y que eso no es menoscabo de los prestigios del Gobierno, y que eso no implica confusión de poderes. Eso significa, en todo caso, el restablecimiento de la normalidad constitucional.

En todos los Parlamentos del mundo vienen funcionando Comisiones parlamentarias especiales. Al Parlamento no le compete únicamente, como he dicho antes, juzgar el pasado, sino marcar normas para el porvenir, y al Gobierno, al Poder ejecutivo le incumbe la tarea inmensa de ejecutar, de realizar, de cumplir las indicaciones del Parlamento; y ¿creéis, señores Diputados, que eso es poco?

ROYAL

Cada tarda Tè-concert • Souper-concert a la sortida dels teatres •

RESTAURANT * Menú des de 5 pessetes

Rambla dels Estudis, núm. 8

El Saló més elegant de Barcelona per banquets i lunchs

Yo creo que hay políticas que en sí mismas traen ya la causa de todos los desastres; pero os he de decir que cualquiera política, por buena que sea, si en su ejecución, por algo que no puede precisarse, por una multitud de detalles y de matices que se viven, pero no se explican, no se acierta, esa política será fatalmente fracasada; y esa es la misión, la enorme, la pesadísima misión de un Gobierno.

Porque si esa Comisión no se nombra, señores Diputados, examinemos lo que ocurrirá. El señor Rodés indicaba una solución, otra el señor Conde de Romanones, algunas el señor Alvarez; yo me he limitado, no a marcar una solución, sino un camino de solución, y terminará el debate y hará el resumen el señor Presidente del Consejo de Ministros, y, o bien en la conciencia del país se producirá la impresión de que aquí no ha pasado nada, de que todo queda como está y que va a continuarse exigiendo sacrificios enormes para una empresa desastrosa después de un debate retórico en que se ha jugado con los intereses y con los sentimientos del país, o bien, por manifestaciones expresas del señor Presidente del Consejo de Ministros, de aceptar directamente algunas de las soluciones propuestas, se producirá una impresión de que aquí se resuelve con inmensa ligereza. Es evidente que los Diputados que intervenimos en este debate no tenemos la plenitud de conocimiento de todos los detalles que puede tener el Gobierno que es necesario conocer para dar una solución, y eso que al Parlamento no se le puede dar, se le puede dar a una Comisión parlamentaria. Pensad, señores Ministros, que el momento es muy difícil, que el problema es muy complejo y que vuestra misión es muy ardua y difícil.

Decía el señor Conde de Romanones, y era una gran verdad, que parecía una vulgaridad, como todas las grandes verdades lo parecen, que para España el problema consiste en que nuestra alma nacional, que el espíritu español, no se adapta ni comprende las soluciones complejas, sino las soluciones simplistas y es una grandísima verdad, y esa verdad es la explicación de todos nuestros desastres coloniales. Pero es que cuando estos desastres se produjeron, yo tengo el convencimiento de que esas soluciones simplistas del pueblo español del abandono o de la guerra a todo trance, el Gobierno no las compartía; pero los Gobiernos no se atrevieron a contrariar esas corrientes invetera-

das, ese espíritu atávico de la raza, y hoy nos encontramos en un momento en que hay que contrariar ese temperamento nacional.

Yo no creo, Sres. Diputados, que un gobierno sea suficientemente fuerte para cambiar el curso de la opinión española y el curso de nuestra historia, ya que el rectificar y el aceptar soluciones complejas, que cuanto más complejas más reales son, porque nada en el mundo es tan complejo como la realidad, es lo que pugna más con el temperamento español. Pero es que hay además, señores Diputados, una razón de fuerza considerable, a mi entender, porque es de un interés general, de un interés nacional y de un interés de dignidad de Gobierno y de Parlamento el que esa Comisión se nombre.

El señor Rodés en su discurso, por tantos títulos notable, lanzó aquí una afirmación de un supuesto que ha hecho grandes estragos en el alma de las muchedumbres, una afirmación que también recogió ayer don Melquiades Alvarez. Crean las gentes, y son legión los que lo creen, que en España, en el problema de Africa no determina la política del Gobierno, el Gobierno mismo; que hay Poderes a los cuales la Constitución no les da esa facultad, pero que la ejercen.

Y yo quiero suponer, señores Diputados, que es una leyenda ¡qué digo suponer! Yo lo creo, y si no lo creyera me esforzaría en creerlo; pero es que las leyendas, señores Ministros, no pueden despreciarse; es que las leyendas son un factor inmenso en la Historia; es que casi todas las revoluciones de los pueblos han tenido por fundamento, por acicate, una leyenda. Leyenda era casi cuando se decía de Luis XVI y de María Antonieta, y cuando hubo circunstancias propicias, los estragos de esta leyenda en el alma de las muchedumbres, provocaron la revolución. Leyenda era casi todo lo que se decía de Doña Isabel II, y esa leyenda tomó parte considerable en la revolución española. Y digo yo, señores Ministros, que no hay que despreciar las leyendas; que hay que destruirlas. Y esta Comisión en la cual todos los partidos tomasen una participación y una responsabilidad, esta Comisión, al marcar una política de acuerdo con el Gobierno, destruiría la leyenda, si era leyenda, y haría imposible que esa suplantación en el funcionamiento de Poderes se produjera si en vez de ser leyenda fuese desgraciadamente una realidad. Nada más tengo que decir. (Aplausos.)

De la Prensa

El Pas de les Hores

De tant en tant, en la solemne inauguració de l'Institut de Catalunya, la paraula dels oradors que encisava els oients amb les més opulentes perspectives de bell avenir, ressonava entre una vibració sonora que n'apagava l'esclat. Era la vibració de les campanes de la Seu, que comptaven les hores i ens deien com, temps enllà, s'arreglaren i s'ajunten els instants en l'infinit, a través de la llum i de la fosca, de les ardors de l'estiu i les fredorades hivernals, per arribar a la formació d'anys i il·lustres i segles.

I en la veu de les campanes un-hom sentia una lliçó fecunda que es lligava amb el sentit de la festa. El seny d'una hora no sembla rès, i noresmenys hi ha hores que deixen estela perdurable en la vida d'un

poble i marquen el moment de la seva ascensió, contra la qual no hi valen obstacles. Tampoc no sembla rès la vida d'un home, i d'ella en depèn sovint la sort favorable o adversa d'una nació. Car la pèrdua d'un home pot significar la del punt on convergeixen tots els elements constitutius de la personalitat col·lectiva. Vegeu sinó com Catalunya s'anà desprenent a troços de la seva, per haver vist fondre la successió nacional dels seus prínceps amb la mort del bon rei Martí.

Però si la caiguda d'un home en l'eternitat pot arrocegar un poble en la tenebra, també d'ascensió d'un home a la vida pot ésser la llum que dongui escalf a milers d'altres homes i en fecundi la tasca, relligant-la a una obra comú de redempció. Tot

== EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES ==

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÒNIMA

La més important d'Espanya-20 sucursals amb telèfon-Central: Pelayo, 44, telèf. 1,113 ♦ Economia. Veritat en els preus

Important: La Egipcia es la única funeraria que posseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat.— NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital com a fóra.

esforç personal que's tanca en sí mateix, és esforç perdut, per gran que siga. L'esforç més petit en apariencia, és en canvi llevar que pot donar vida a la més robusta planta, si obeeix a un íntim sentit de consciència nacional.

Jo m'imagino a voltes les tribus primitives, barallant-se per viure i vivint per morir, fins que una força superior a totes cau damunt d'elles i les domina, produint en les que la natura ha fet aptes per entendre's un sentiment de solidaritat que'ls ve del comú origen, de la llengua comú, de les fites naturals que, a l'emergir de la massa líquida revolta, marcaren ja en els orígens de la terra les unitats geogràfiques. Passa un imperi damunt d'elles, ne passen dos i tres, si cal. Però quan l'imperi, seguint una llei de la vida, es desfà a troços, la nació resta feta i pastada amb materials indestructibles, als quals ha servit d'aglutinant el dominador comú. Per això hem vist tantes vegades els imperis desgranar-se en nacions, algunes de les quals, responent a providencials dissenys i arrocegades per una força expansiva que és en elles, es converteixen al seu torn en grans nuclis d'atracció i d'irradiació, descentrant la vida internacional i devenint-ne informadores. Aquest era el camí que havia emprès la nostra Catalunya quan la dissort entrebancà els seus passos; aquest és el que s'obra a l'imaginació en el moment ascensional que tenim la sort de viure; aquest és el que'ns senyalen les energies desvetllades i en desvetllament, amb la nai-

xença i la creixença de tants fogars de cultura com il·luminen i escalfen la patria. El cas és que l'esperit nacional els animi a tots, car sense ell fóra impossible arribar a la glòria desitjada. Penseu que quan, amb el canvi de dinastia, es trencà en els nostres reis l'esperit nacional, va ésser quan tota glòria va devenir estèril. Gran fou la d'Alfons V, però aquell monarca que influia com cap en la marxa de la política internacional del seu temps, havia perdut la patria i laborava únicament per la glòria personal. Ell, i abans que ell el seu pare i després d'ell els seus fills, eren els fadrísters que, convertits en hereus d'un patrimoni que no estimen, se senten anyorosos de la casa pairal i cerquen l'oblit en l'opulència, no per l'honor del patrimoni que han de regentar, sinó per la satisfacció propia. Per això es deslliguen i es desafecten de la nacionalitat que haurien de regir; per això lucren amb el prestigi d'ella sense correspondre al benefici amb el degut amor; per això es trenca el lligam que en altre temps feia del sobirà i del poble un sol cos i una sola ànima, única manera de conseguir una actuació fecunda, com havia estat la dels anteriors prínceps, els quals, presidint els destins de dues nacions, sapigueren ésser els primers ciutadans de cada una d'elles i contribuir per un igual a l'esplendor de totes dues, establint una unitat superior que en res perjudicava llur personalitat respectiva.

Romputs els lligams espirituals entre poble i príncep, vingueren els temps de des-

gracia i abjecció. Passaren les hores, passaren els anys i els segles. Però una en marcà el rellotge del temps, que fou el senyal del despertar de Catalunya. I la resurrecció fou iniciada. ¿Qui sab què senyala cada hora que cau del campanar? ¿Qui sab què senyalaven aquelles que, vingudes de la Seu veïna, negaven la veu dels oradors que, en l'acte inaugural de l'Institut de Catalunya, obríen a l'esperit les més hermoses i esteses perspectives? Rès més curt que una hora, però rès tampoc que dongui una idea tan precisa de l'eternitat com la successió de les hores, car de l'eternitat venen i a l'eternitat s'encaminen.

I, perduda en l'eternitat, cada poble té la seva. Un moment o altre ha de sonar la de Catalunya, per la seva glòria, per les germanes ibèriques amb les quals va unida i per la del món enter.

J. MORATÓ.

(La Veü de Catalunya).

A punt de sortir

LA PARAULA EN EL VENT

per JOSEP CARNER

Preu: 5 pessetes

Dipòsit: Lluís Gili, Clarís, 82

— Camiseria
i Corbateria

— Boqueria-32

:: BARCELONA ::

ESPECIALITAT —
en CAMISES a MIDA
GRAN BARATURA
— de PREUS

AIGUES MINERALS NATURALS
de la
SOCIETAT ANÓNIMA
VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonatats-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridem la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i no fonts de origen.

DE VENTA A TOTES PARTS

Administració: **RAMBLA de les FLORS - 18-ent.º**

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL
MOBILIARIS

EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA * LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7

Magatzems i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA
Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpits i els mes econòmics de essència i neumàtics.

Chassis per ómnibus i camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancies sanitaries.

Per transports de 1 1/2 i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports salvament de nàufregs i auxiliars de barco de pesca.

Làmpara "KRANZ"

LLUM BLANCA COM LA DEL SOL
VERITABLEMENT INSENSIBLE A LES SOTRAGADES
LLUM CONCENTRADA SOBRE L'OBJECTE, SENSE QUE
SE'N PERDI UN SOL RAIG
FORMA ELEGANT : TAMANY REDUIT

CLAVELL GERMANS
Barcelona—Rambla de les Flors, 16 (Dipòsit)
Mataró—Blada, 5 (Fàbrica)

COMPANÍA "UNIC", S. A.
—Corts Catalanes, 401—
Barcelona.